

ХАНС КРИСТИАН АНДЕРСЕН ГРАДИНАРЯТ И НЕГОВИТЕ ГОСПОДАРИ

Превод от датски: Светослав Минков, —

chitanka.info

На един километър от столицата се издигаше старинен замък с дебели зъбчати стени и с високи кули. В тоя замък живееше през лятото богат и знатен господар. Той имаше още няколко замъка, но този беше най-хубавият. Замъкът беше чудесно запазен, а и вътре бе нареден много добре. Над портата бе изсечен от камък семейният герб, а около герба, както и около балконите, се виеха цъфнали рози. Пред самия замък имаше площадка, покрита с трева. Наоколо се издигаше жив плет от бял и червен глог. В градината и в стъкления топлилник цъфтяха редки цветя. Господарят имаше отличен градинар и затова цветарникът и овощната градина с бостана се поддържаха в образцов ред.

Недалеч от овощната градина се намираха още остатъци от някогашния стар парк на замъка с плет от чимширови храсти, които бяха подрязани тъй, че приличаха на малки пирамиди. Зад тях се виждаха две стари, големи дървета, които бяха почти без листа и отдалеч изглеждаха покрити с купчинки тор. Но отблизо всяка купчинка се оказваше птиче гнездо. По тия дървета се бяха заселили още от незапомнени времена цели ята от гарвани. Това беше един истински птичи град. Тук птиците бяха най-старите заселници и тъй да се каже, същински господари на замъка. Те не обръщаха внимание на хората, които сновяха долу. Изглеждаше, че само търпяха тяхното присъствие, макар че тия хора често ги плашеха, гърмяха по тях и ги караха да се пръскат изплашени с крясък: Га! Га!

Неведнъж градинарят бе молил господаря да му позволи да изкорени дърветата, които само загрозяваха вида на замъка. Така кресливите птици щяха да си намерят друго място за жилище. Но господарите не искаха да се разделят нито с дърветата, нито с тяхното пернато население.

— Тия дървета са наследство на птиците. Ние не можем да им ги отнемем, драги Ларсен! — Ларсен беше името на градинаря, което, разбира се, няма тук никакво особено значение. — Мигар кръгът на вашата дейност не е достатъчно голям, драги Ларсен? Нали на ваше разположение са и цветарникът, и топлилникът, и овощната градина, и бостанът? — добавяше господарят.

Всичко туй беше съвсем вярно и Ларсен не си жалеше труда да поддържа в пълен ред поверените му владения. Той беше тъй изкусен в работата си, както бе и добросъвестен. Господарят признаваше

напълно заслугите му, ала все пак никога не забравяше да му съобщи, че като бил на гости еди-къде си, ял много по-хубави плодове или видял много по-красиви цветя от ония, които отглеждал Ларсен. Това наскърбяваше градинаря, защото той се мъчеше да прави всичко от хубаво по-хубаво. Градинарят имаше добро сърце и искаше господарите да бъдат винаги доволни.

Веднъж господарят извика Ларсен и му каза много кротко и любезно, че предишния ден бил на гости у един богат приятел, дето поднесли на трапезата такива чудни круши и ябълки, че всички присъстващи останали смаяни. Тия плодове навярно били донесени от другаде, но градинарят щял да стори добре, ако се опита да ги отгледа и в тяхната градина, стига само климатът да не им пречи. Те били купени от най-добрия овощарски магазин в града, затова нека Ларсен отиде там и попита откъде точно са донесени тия плодове, та да може и той да поръча няколко млади дръвчета.

Градинарят познаваше отлично стопанина на овощарския магазин, защото нему именно той продаваше всички излишни плодове, които не бяха нужни за господарската трапеза. Той отиде в града и попита търговеца откъде е изписал прехвалените круши и ябълки.

— Та те са от вашата градина! — отвърна търговецът и ги показа на градинаря, който веднага ги позна.

Градинарят се зарадва много. Той се върна бързо в къщи и съобщи на господарите си, че ябълките и крушите са от тяхната собствена градина. Ала господарите не искаха да повярват.

— Невъзможно е, драги Ларсен — казаха те. — Ние ще повярваме само тогава, когато стопанинът на овощарския магазин докаже това с писмо.

И Ларсен донесе писмено удостоверение от търговеца.

— Чудна работа наистина! — рекоха господарите.

От тоя ден на господарската трапеза слагаха редовно големи панерки с чудесни круши и ябълки от собствената градина. Цели кошници и сандъци с плодове се изпращаха на приятелите на господарите, които живееха в столицата и дори в чужбина. Господарите се чувствуваха много горди. Впрочем те винаги разправяха, че през последните две години лятото било необикновено благоприятно за всички плодове и затова те навсякъде били много хубави.

Мина известно време. Веднъж господарите на Ларсен бяха поканени на обед в двореца. На следния ден те повикаха градинаря при себе си и му съобщиха, че на кралската трапеза били поднесени такива вкусни пъпеши, каквито те никога не били яли, и че тия пъпеши били от градината на негово величество.

— Идете при придворния градинар, драги Ларсен, и поискайте от него няколко семена от тия чудни пъпеши!

— Но придворният градинар получи тия семена от нас! — извика зарадван Ларсен.

— В такъв случай той е усъвършенствувал вида — каза господарят. — Всички пъпеши бяха чудесни.

— Тогава аз мога наистина да се гордея — рече градинарят. — Аз трябва да ви кажа, че тая година кралският градинар нема късмет да отгледа хубави пъпеши и затова, като видя и опита нашите, помоли ме да му дам три парчета за трапезата на краля!

— Ларсен, невъзможно е тия пъпеши да са от нашата градина!

— Аз съм уверен в това! — отвърна Ларсен.

И той отиде при кралския градинар и получи от него писмено удостоверение, че пъпешите, поднесени на кралската трапеза, са купени от Ларсен.

Господарите бяха приятно изненадани и разбира се, не закъсняха да разправят тая история на всичките си познати, като показваха и писменото удостоверение. И както по-рано разпрацяха на всички страни фиданки от ябълки и круши за присаждане, тъй и сега започнаха да разпрацат навсякъде семена от пъпеши. Скоро господарите получиха известия, че семената се хванали много добре и че давали чудесни плодове, които били наречени на името на господарския замък. Това име можеше да се прочете във всички градинарски обявления на френски, немски и английски език.

Господарите на Ларсен просто не можеха да си намерят място от радост.

— Дано само нашият градинар не се възгордее сега! — каза господарят.

Но Ларсен гледаше на работата съвсем иначе. Сега той имаше само една мечта — да заслужи името *най-добрият* градинар в страната и затова искаше да произвежда всяка година някакъв особен плод, което му и идеше отръки. Ала той трябваше да слуша често от

господарите си, че само първите му плодове — ябълките и крушите — били най-хубавите, които произвел, и че всичко останало било лошо. Наистина и пъпешите били много хубави, но от съвсем друг вид. Чудесни били и ягодите, ала и у другите стопани ягодите не били лоши. Затова пък, когато се случи такава година, че репичките не дадоха добър плод, в замъка говореха само за „нещастните репички“ и дори не споменаваха за всички ония плодове, които тъкмо тая година бяха особено хубави.

Господарите сякаш чувствуваха някакво задоволство, ако можеха да кажат.

— Тая година нещо не ни върви, драги Ларсен!

И тия думи им доставяха истинско удоволствие.

Два-три пъти в седмицата градинарят донасяше в замъка букет от пресни цветя. Тия цветя той подбираще според цветовете им, затова букетът изглеждаше още по-хубав.

— Не може да се отрече, че имате вкус, Ларсен — казваха господарите, — но тоя дар ви е даден от бога, лично вие нямате никаква заслуга за това.

Веднъж градинарят донесе голямо кристално блюдо, пълно с вода, сред което плаваше голям лист. Върху листа лежеше едно синьо цвете с дълго и дебело стъбло, потопено във водата.

— Но туй е индийски лотос! — извикаха господарите.

Такова цвете те още никога не бяха виждали. Денем то стоеше на слънце, а вечер го осветяваха с изкуствена светлина. Всеки, който го видеше, казваше, че то е прекрасно и необикновено. Дори и жената на едно високопоставено лице го хареса много, а това не беше без значение.

Господарите се почувствуваха особено щастливи и й подариха цветето.

След това те отидоха в градината, за да откъснат и за себе си такава цвете. Но второ като него не можаха да намерят. Затова те извикаха градинаря и го попитаха отде е взел чудния лотос.

— Напразно го търсих — рече господарят. — Аз ходих във всички топлилници, обиколих целия цветарник!

— Там не можете го намери — отвърна градинарят. — Това е един прост цветец от бостана, но е много хубав, нали? Прилича на

синия цвят на кактуса, а в същност не е нищо друго освен най-прост артишок^[1].

— Че защо не ни казахте по-рано? — извикаха господарите. — Ние помислихме, че това цвете е донесено от чужбина. Заради вас станахме смешни пред една видна дама. Тя видя у нас тоя неизвестен цветец и той ѝ се стори прекрасен. Тя изучава ботаника, а ботаниката не се занимава с цветя, които растат по бостаните. Как можа да ви хрумне, драги Ларсен, да донесете в стаята такава цвете! Ето, сега всички ще започнат да ни се смеят!

И прекрасният син цветец, донесен от бостана, бе изгонен от господарските стаи, дето не му беше мястото. Освен туй господарите се извиниха пред видната дама и ѝ съобщиха, че цветът е просто бостанско растение, което градинарят, кой знае защо, донесъл в стаята! За това, разбира се, той получил строго мъмрене.

— Несправедливо и погрешно сте постъпили! — забеляза дамата. — Та градинарят ни обърна внимание на едно чудесно цвете, което по-рано ние не забелязвахме. Той откри красотата там, дето до днес ние не мислехме и да я търсим. Аз ще поръчам на моя градинар, докато артишокът цъфти, да ми носи всеки ден в стаята по едно такава цвете!

След това господарите заповядаха да кажат на градинаря, че той може да донесе и на тях още едно такава цвете.

— В същност цветето е много хубаво и дори забележително — рекоха те и удостоиха градинаря с похвала.

— Нашият Ларсен обича да го хвалят! — казаха господарите. — Той живее при нас като глезено дете!

През есента изви грозна буря. Привечер тя се усили дотолкова, че много от старите дървета накрай гората бяха изтръгнати из корен, за голямо огорчение на господарите, които казаха, че туй „предвещава беда“. Но затова пък градинарят беше извън себе си от радост, тъй като бурята бе повалила и ония две големи дървета, които бяха покрити с птичи гнезда. През виенето на вятъра се чуваха крясъците на гарваните и свраките. Прислугата в замъка уверяваше, че птиците се удрят с разперени криле о прозорците.

— Е, сега вие трябва да се радвате, Ларсен — рекоха господарите. — Бурята събори дърветата и птиците се преселиха в

гората. Тук вече нищо не напомня за доброто старо време — изчезна и последната следа от него. За нас това е много, много скръбно.

Градинарят мълчеше, но в себе си мислеше, че сега вече ще може да използва най-добре това слънчево място. До тоя ден той не можеше да посади там нищо, но ето че му се удаваше случай да украси отново градината и да зарадва господарите.

Повалените от бурята дървета повредиха, а на места и съвсем изпочупиха стария плет от майсторски подрязани чимшири. Ларсен засади нагъсто това място с разни полски и горски растения, които вирееха на местния климат. Досега още на никой градинар не бе хрумвало да посади в господарската градина растения, които се срещат обикновено само в диво състояние. Той посади всяко растение в най-благоприятната почва, на слънце или на сянка — според природата на растението.

И това, което посади с такава любов, се прихвана отлично и представляваше чудесна гледка.

Хвойната, която расте в полетата на Дания, се издигна нагоре и заприлича по цвят и форма на италиански кипарис, а редом с нея величествено израсна покрита с бодли трънка — еднакво зелена и през люта зима, и през горещо лято. Отпред растяха най-различни папрати. Някои от тях приличаха на млади палми. Тук беше и презираният от всички репей, който може да краси и най-хубавия букет, когато е пресен. Репеят растеше на суха почва, а в по-влажните места вирееше подбелът — едно растение, което също не се ползува с уважение, но има стройно стъбло и разкошни листа. Най-сетне тук цъфтяха и лютиче, и иглика, и горска момина сълза, и тънка, нежна детелина. И всички те бяха наистина чудесни.

Отпред градинарят посади в редица малки крушови дръвчета, донесени от Франция. Те се опираха на обтегнати железни жици и благодарение на слънцето и на доброто гледане скоро започнаха да дават също такива едри и сочни плодове, както в собствената си родина.

А там, дето по-рано стояха двете стари голи дървета с птичи гнезда, сега се издигаше висок прът, на който се развяваше знамето на Дания. Недалеч от него стърчеше още един прът, около който през лятото и есента се виеше благоуханен хмел. Зиме по стар обичай към тоя прът прикрепваха няколко снопа с овес за храна на птиците.

— Нашият мил Ларсен се разнежда на стари години — казваха господарите.

За Нова година в един илюстриран столичен вестник се появи рисунка на стария замък. На тая рисунка можеше да се види прътът със знамето и другият, с храната за волните птички, а отдолу с особени хвалби се говореше за „прекрасната мисъл“ — да се възкреси отново един старинен обичай, който е свързан с миналото на замъка.

— Чудно нещо! Каквото и да стори тоя Ларсен, веднага ще започнат да го хвалят. Какъв щастливец! Остава само да вземем да се гордеем, че той работи при нас!

Ала те и не мислеха да се гордеят с него. Чувствуваха, че са господари и че във всяко време могат да уволнят своя градинар.

И тъй, вие знаете сега историята за градинаря и за неговите господари. А за поуката от тая история помислете сами.

[1] Растение, подобно на голям трън. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.